

Verslag hoorzitting deskundigen Erotisch Centrum in Zuid

Datum vergadering	12 april 2023, 19.30 – 22.20 uur
Locatie	RAI Amsterdam, Europaboulevard
Voorzitter	De heer Bettelheim/mevrouw Van Kessel
Secretaris	
Bestuursondersteuning	
Commissieleden	S. Altena, GroenLinks J. Bettelheim, PvdA P. Beving, 50PLUS G. Edelenbos, GroenLinks Mw. K. Hirsch, PvdA Mw. E. Van Kessel, D66 D. Van Leeuwen, D66 J. Limburg, CDA Mw. E. Mulder, VVD D. Ocampo Waage, PvdA Mw. V. Reout, D66 Mw. F. Toot, GroenLinks M. Vis, VVD Mw. G. Vijzelman, BIJ1 Mw. C. Van Zanten, VVD
Dagelijks bestuur	Mw. F. Breemer, R. Piers, B. Vink
Afwezig	
Notulist	Mw. P. de Jong (Notuleerservice Nederland)

1. Opening en vaststellen agenda

De **voorzitter** opent de hoorzitting om 19.30 uur en heet iedereen van harte welkom. Het is heel goed dat belangstellenden in groten getale aanwezig zijn. Hij zal deze bijeenkomst samen met mevrouw Van Kessel, de vicevoorzitter van de stadsdeelcommissie, leiden. Tijdens deze bijeenkomst komen deskundigen en vertegenwoordigers van organisaties uit de buurt aan het woord. Zij krijgen de gelegenheid om een korte inleiding te houden. Vervolgens zullen leden van de stadsdeelcommissie hen vragen stellen. Hij stelt de vertegenwoordigers van de zeven fracties in de stadsdeelcommissie voor. Er is bewust voor gekozen om deze hoorzitting in het openbaar te laten plaatsvinden. De stadsdeelcommissie vindt dat de omwonenden, ondernemers en andere belangstellenden er recht op hebben om de zienswijze van de deskundigen en belanghebbenden direct te kunnen vernemen. De overige aanwezigen zijn toehoorder, maar iedereen die daar behoefte aan heeft, krijgt ook de komende tijd nog alle ruimte om reacties, zorgen of vragen met de stadsdeelcommissie te delen. Dit kan door in te spreken bij vergaderingen of per e-mail. De stadsdeelcommissie zal alle input gebruiken om advies uit te brengen aan het bestuur van het Stadsdeel. De oorspronkelijke deadline was 29 mei, maar de burgemeester heeft aangegeven dat er meer tijd voor zal worden gegeven. De nieuwe deadline is nog niet bekend, maar wordt

vermoedelijk rond 1 juli. De voorzitter merkt op dat verschillende organisaties zijn uitgenodigd om aanwezig te zijn. Een organisatie heeft ervoor gekozen niet aanwezig te zijn, maar wil wel graag de eigen inbreng ten gehore laten brengen. Het betreft het Prostitutie Informatie Centrum. Mevrouw Van Zanten zal de inbreng van deze organisatie voorlezen.

2. Deskundigen

Sekswerkers

Mevrouw **Van Zanten** spreekt de verklaring uit van een sekswerker die door het Prostitutie Informatie Centrum wordt gesteund. Het sluiten van ramen ten behoeve van het Erotisch Centrum levert geen voordeel op voor de raamwerkers. Zij hebben eerder aangegeven het liefst op de Wallen te willen werken. De sekswerker kent geen enkele collega op de Wallen die in het Erotisch Centrum wil gaan werken. Zij denken dat het minder veilig zal zijn dan werken op de Wallen. Bovendien zullen zij daar minder geld verdienen. Dit staat haaks op een van de doelstellingen van de burgemeester, te weten het verbeteren van de positie van sekswerkers. Een Erotisch Centrum zal het werk op de Wallen onvoldoende kunnen vervangen. De sekswerker heeft zelf vooral achter de ramen gewerkt, maar ook als escort en in een privéclub. Zij denkt dat een Erotisch Centrum vergelijkbaar zal zijn met een privéclub. Dit is geen goede zaak, aangezien daar alleen klanten worden toegelaten en de sekswerkers geen keuze hebben. Op de Wallen kunnen ze zelf een keuze maken wie ze naar binnen halen. Zij verwacht dat als de ramen op de Wallen worden gesloten, veel sekswerkers gaan thuiswerken of als escort gaan werken. Dit kan de sekswerkers in kwetsbare situaties brengen. Afgezien van verlies van financiële zekerheid en veiligheid, zal het deze groep mensen extra stigmatiseren. De raamwerkers worden neergezet als kwetsbare buitenlandse vrouwen. Naar hun mening wordt niet geluisterd. Er wordt gesteld dat deze mening zou worden opgelegd door bordeelhouders of zelfs dat ze ervoor worden betaald. Zij erkent dat er ruimte is voor verbetering in de Rosse Buurt. Het sluiten van ramen biedt geen oplossing. Het kernprobleem, te weten misdragende toeristen en grote menigten, wordt hierdoor niet verholpen. Het sluiten van ramen zou zelfs voor meer problemen kunnen zorgen, omdat het gebied waar de toeristen naar toe komen, daardoor nog kleiner zal zijn. De burgemeester heeft toegegeven dat het probleem met de drukte is veroorzaakt door Project 1012. De sekswerkers worden gepest door een kleine groep bewoners van delen van de binnenstad, waar geen ramen zijn. De vele bewoners die hen wel steunen, worden genegeerd. Met de komst van een groot Erotisch Centrum zal de handhaving worden bemoeilijkt, omdat de aandacht dan over twee locaties moet worden verdeeld. Zij begrijpt niet dat het veiligheidsplan van oud-burgemeester Van der Laan, waarin wordt uitgegaan van een integrale festival-aanpak, niet eens in overweging is genomen voor de Wallen. Dit plan is opgesteld voor dat Project 1012 van start ging. Op dat moment waren er meer ramen. Zij denkt dat het nu makkelijker zou kunnen worden geïmplementeerd. Veel sekswerkers werken niet alleen op de Wallen, maar wonen er ook. Ook zij willen dat de buurt leefbaar is. Zij roept de gemeente op om met de sekswerkers samen te werken.

De heer **Rouvoet** (Stichting Bright Fame) werkt al achttien jaar op de Wallen als geestelijk welzijnswerker. Hij heeft regelmatig erotische centra bezocht in Duitsland en België en heeft daar met vrouwen gesproken. De ervaring van al deze vrouwen was negatief. Ze werden er depressief van. Er is geen daglicht in de kamers en contact met de buitenwereld ontbreekt. Veel van deze vrouwen hadden last van psychische klachten. Veel van deze vrouwen komen uiteindelijk in Nederland terecht, omdat ze niet langer in dit soort centra willen werken. Ook deze vrouwen kampen vaak met diverse klachten. Een dergelijk centrum blijkt ook niet te werken tegen mensenhandel. De handel wordt alleen verplaatst. Een wetenschapper van de Universiteit van Amsterdam heeft hier jarenlang onderzoek naar gedaan. Uit haar onderzoek blijkt dat mensenhandel veel minder voorkomt bij vrouwen achter de ramen, dan bij gesloten bordelen of bij thuiswerk. Een Erotisch Centrum is dus geen goede maatregel ter bestrijding van mensenhandel. Pascha in Keulen wordt meermalen aangehaald als voorbeeld. Daar is echter sprake

geweest van heel veel criminaliteit en overlast voor de buurt. De bezoekersaantallen liepen steeds meer terug en het centrum is onlangs failliet gegaan. In een centrum met sekswerkers waar ook allerlei soorten erotisch entertainment plaatsvindt, wordt het lustgehalte van de mannen opgevoerd, waardoor het werk steeds onveiliger wordt. Dit Erotisch Centrum zal nog meer een attractie worden dan het Wallengebied nu is. Ook Villa Tinto in Antwerpen wordt regelmatig aangehaald. Hij denkt dat dat heel anders is dan de plannen voor Amsterdam. Villa Tinto is gebouwd in een Red Light District ofwel tussen de ramen. Bovendien gaat het om een gebouw, waar alles plaatsvindt op de begane grond. Maar ook daar voelen de vrouwen zich onveilig en moet de politie regelmatig rondrijden. In Duitsland is gebleken dat het voor organisaties moeilijk is om binnen te komen en tegen de vrouwen werd vaak gezegd, dat het niet raadzaam is om met organisaties te praten. Hij sluit zich aan bij de sekswerkers, die zich uitspreken tegen een Erotisch Centrum, waar dan ook in Amsterdam.

De heer **Limburg** (CDA) vraagt wat hij weet over de ervaringen van sekswerkers op de Wallen. Tevens vraagt hij of er verschil is tussen de klanten in inpandige centra en op de Wallen.

De heer **Rouvoet** kan niets zeggen over de klanten. Daar heeft hij geen contact mee. De sekswerkers in Amsterdam hebben vooral moeite met de grote hordes mensen die langslopen. Het doel moet zijn om dit gebied rustiger te maken. De sekswerkers voelen zich een attractie en voelen zich ook onveilig. Weliswaar behandelen veel klanten deze mensen met respect. Maar er zijn ook klanten die problemen opleveren. In een Erotisch Centrum met alleen mannelijke bezoekers, zal de bejegening van de sekswerkers nog slechter zijn.

De heer **Edelenbos** (GroenLinks) zegt dat het Erotisch Centrum tot doel heeft om de positie van de sekswerkers te verbeteren, de overlast op de Wallen te verminderen en de criminaliteit waaronder mensenhandel te bestrijden. De inspreker zegt dat het Erotisch Centrum voor geen van deze doelen een oplossing biedt. Hij vraagt wat wel een goede oplossing zou kunnen zijn.

De heer **Rouvoet** denkt dat Amsterdam zelf veel reclame heeft gemaakt voor de Rosse Buurt en de coffeeshops en dat Amsterdam nu zelf een ander beeld naar buiten zal moeten brengen. Hij is niet degene die hier oplossingen voor moet bedenken. Hij heeft van een aantal eigenaren van ramen en van enkele vrouwen gehoord dat er wat hen betreft poortjes mogen worden neergezet, waardoor het aantal bezoekers op de Wallen kan worden gelimiteerd. Dit heeft echter ook effect op de klanten en daar zal niet iedereen blij mee zijn. Er wordt nu al getracht om bepaalde bezoekers uit Engeland, Ierland en Schotland te ontmoedigen om te komen. Hij weet niet of de gekozen aanpak succesvol zal zijn. Wat hem betreft mogen hogere boetes worden uitgedeeld, bijvoorbeeld voor het fotograferen van sekswerkers.

Mevrouw **Hirsch** (PvdA) zegt dat de gemeente ook werkplekken wil realiseren voor bepaalde groepen, zoals de queer community, waar nu geen ruimte voor beschikbaar is. Zij vraagt of heer Rouvoet ideeën heeft voor het creëren van ruimte voor deze mensen zonder een grootschalig centrum.

De heer **Rouvoet** denkt dat als het Wallengebied minder toegankelijk wordt gemaakt voor de vele toeristen er binnen dit gebied ruimtes beschikbaar komen voor dergelijke groepen. Rondom de Oude Kerk staan bijvoorbeeld veel Spaanstalige dames. Op die manier zou het gebied kunnen worden verdeeld in verschillende groepen.

Mevrouw **Van Zanten** (VVD) vraagt of hij denkt dat de zorgen van bewoners in Zuid gegrond zijn.

De heer **Rouvoet** denkt van wel. Niets wijst erop dat de overlast zich niet naar de omgeving van het nieuwe centrum zal verplaatsen. Als de Arena leegloopt en het is bekend dat een dergelijk centrum in Zuid is gevestigd, dan komen de supporters massaal deze kant op.

De heer **Muns** (politicooloog, sekswerker, activist) zegt dat er te weinig werkplekken voor sekswerkers zijn in Amsterdam. Het is niet toegestaan om een hotelkamer te huren om daar klanten te ontvangen. Bovendien mogen klanten niet thuis worden ontvangen. Het aantal legale werkplekken is in de loop der jaren afgenomen. Sekswerk is in dit land

legaal, maar het mag op steeds minder plaatsen worden uitgeoefend. Voor bepaalde groepen is het vrijwel onmogelijk om het werk legaal te doen. Voor mannelijke sekswerkers is er maar één club in heel Nederland. Door transsekswerkers wordt het Wallengebied niet als veilig ervaren. Het gevolg is dat een groot deel van het sekswerk illegaal plaatsvindt. Deze sekswerkers lopen meer risico op gewelddadige klanten en hebben veel minder toegang tot sociale dienstverlening. De oplossing hiervoor is dat het aantal legale werkplekken wordt vergroot. Hij vindt, net zoals de raamsekswerkers, dat het openen van nieuwe werkplekken, niet gepaard moet gaan met het sluiten van bestaande werkplekken. Er zal ook moeten worden nagedacht over thuiswerk en over andere vormen dan de Wallen. Mogelijk zou op uurbasis een kamer kunnen worden gehuurd om veilig klanten te ontvangen. De vraag is waar nieuwe werkplekken zouden moeten worden geopend. Sommige mensen willen niet dat deze plekken komen in de buurt van scholen of woningen, maar overal in de stad bevinden zich woningen en scholen. De veiligheid komt pas echt in het geding als sekswerk wordt weggestopt op een industrieterrein. Zeker in het geval van een groter centrum moet het in de buurt van het ov liggen, zodat de sekswerkers de locatie goed kunnen bereiken. Het maakt hem niet uit of het een veilige plek is in het centrum van de stad of bijvoorbeeld in Noord of in Zuid. Er komen veel toeristen naar Amsterdam. Er kunnen maatregelen worden genomen om de instroom te beperken. Er moet echter een keuze worden gemaakt. Of het toerisme wordt in de stad geconcentreerd en dan zullen de bewoners op die locatie dat moeten accepteren of het toerisme wordt gespreid. Dat betekent meer dan een hotel op de Zuidas. Dan hoort daar ook het nachtleven en de coffeeshops bij. Hij heeft geen voorkeur voor een van beiden. Het gaat hem om het bieden van veilige werkplekken. Ten slotte moet een keuze worden gemaakt tussen grootschalig en kleinschalig. Beide opties hebben voor- en nadelen. In een grootschalige voorziening is het makkelijker om te zorgen voor de aanwezigheid van politie. Een kleinschalige voorziening leidt tot minder weerstand van buurtbewoners en minder bezoekers. Dan moet de politie-inzet wel meer worden verdeeld. In dat geval wordt de sociale dienstverlening ook moeilijker gemaakt. Hij roept op om op een constructieve manier het gesprek aan te gaan over de oplossingen en hij denkt daar zelf graag over mee.

De heer **Edelenbos** (GroenLinks) zegt dat in het voorliggende concept horeca en cultuur met een Erotisch Centrum wordt gecombineerd. Hij vraagt of de heer Muns dat wenselijk vindt.

De heer **Muns** denkt dat het voor- en nadelen kan hebben. Het nachtleven in de stad staat enorm onder druk. De tijd van Amsterdam als queer capital met allerlei vrijzinnige plekken is voorbij. Het stadsbestuur kan moeilijk geschikte plekken voor het nachtleven vinden. Veel jonge mensen in stad zijn op zoek naar experimentele plekken. Een Erotisch Centrum, mits goed ingericht, kan daarin voorzien. Een nadeel is dat er meer bezoekers zullen komen. Het heeft ook invloed op het type klant. Als er alleen werkplekken zijn voor sekswerkers komen daar alleen klanten voor. Bij een breder aanbod, zal het klantenbestand ook gevarieerder zijn.

De heer **Edelenbos** (GroenLinks) vraagt of er ook kansen zijn voor de buurt bij de komst van een eventueel afgeslankt Erotisch Centrum.

De heer **Muns** denkt dat in dit Stadsdeel veel sekswerkers klanten thuis ontvangen, omdat ze niet anders kunnen. De meeste bewoners zullen dat niet merken. Een deel van het thuiswerk zou kunnen worden weggetrokken, als de werkplekken in het Erotisch Centrum op een inclusieve manier worden ingericht. Veel jonge mensen zullen blij zijn met het nachtleven en de combinatie van erotiek en nachtleven, dat op die manier in Zuid zou worden gecreëerd. Dat kan een toegevoegde waarde zijn.

Mevrouw **Van Zanten** (VVD) merkt op dat de inspreker pleit voor meer werkplekken voor sekswerkers. Deze discussie gaat over het verplaatsen van werkplekken vanaf de Wallen naar een Erotisch Centrum. De sekswerkers op de Wallen hebben aangegeven daar tegen te zijn. Zij vraagt hem of hij vindt dat deze sekswerkers dan toch verplicht zouden moeten verhuizen en zo ja, of dit werk dan ook verplaatst zou moeten worden naar een woonwijk. De bewoners hebben voor deze buurt gekozen vanwege de rust en het groen. De heer **Muns** vindt dat niemand verplicht zou moeten worden om te verhuizen. De raamsekswerkers zijn heel uitgesproken over het feit dat zij op de Wallen willen blijven en

hij staat daar volledig achter. Hij pleit vooral voor het creëren van ruimte voor de sekswerkers die nu nergens terecht kunnen. Er zou ook in het centrum van Amsterdam gekeken kunnen worden naar ruimte voor deze mensen. De aanwezige politici moeten daar dan wel een gesprek over voeren met de fracties in de gemeenteraad. Het idee van een Erotisch Centrum elders is de stad om de druk op het centrum van de stad te beperken, komt vanuit de gemeenteraad. Er kan ook tegen de bewoners van de binnenstad worden gezegd dat zij zullen moeten accepteren dat daar een nachtleven is. Als de keuze is om een deel van het uitgaanspubliek weg te trekken uit het centrum van de stad, dan moet goed worden nagedacht over welke plek daarvoor geschikt zou zijn. Hij zou het prima vinden als het in het Wallengebied blijft.

De heer **Van Leeuwen** (D66) zegt dat de veiligheid in grote centra een probleem kan zijn. Hij vraagt naar de reactie van de heer Muns.

De heer **Muns** zegt dat er duizenden sekswerkers in de stad actief zijn. Het gaat om een zeer diverse groep. Sommigen zullen het prettig vinden om een raam te kunnen huren om fulltime met sekswerk bezig te zijn. Anderen willen graag ergens een kamer kunnen huren om af en toe een klant te ontvangen. Dat zou in een Erotisch Centrum mogelijk kunnen zijn. Er zijn ook sekswerkers die bij voorkeur thuis hun klanten ontvangen. Daarom is het belangrijk dat er verschillende werkplekken mogelijk worden gemaakt. De stad is groot genoeg om in alle behoeften te voorzien.

Mevrouw **Lessing** (onderzoeker Universiteit Leiden) doet onderzoek naar de ontwikkeling op het gebied van prostitutie en het Erotisch Centrum in Amsterdam. Het debat is heel complex en zij is nog bezig met haar onderzoek. Met het legaliseren van de prostitutie is de keuze gemaakt om ook private actoren deels verantwoordelijk te maken het reguleren van de prostitutie. Van raamverhuurders wordt bijvoorbeeld verwacht dat zij voor de veiligheid van de sekswerkers kunnen zorgen. Zij denkt dat alleen het topje van de ijsberg is gelegaliseerd. Zij heeft van betrokkenen begrepen dat er weinig capaciteit is bij politie, justitie en handhaving. Er zou een betere informatie-uitwisseling moeten komen tussen verschillende actoren met betrekking tot de veiligheid. Het gaat om een beladen onderwerp en zij denkt dat het zoeken naar andere mogelijkheden en oplossingen noodzakelijk is. Dit is belangrijk om mensenhandel tegen te gaan en respect terug te krijgen voor de sekswerkers die dit geheel vrijwillig doen. Als de plannen doorgaan, dient de veiligheid van de sekswerkers voorop te staan. Zij vertelt van een voorval in een bar op de Wallen waar een grote groep dronken bezoekers zich zeer respectloos uitliet over de sekswerkers. Zij hoopt dat alles in het werk zal worden gesteld om dergelijk taferelen in een Erotisch Centrum te voorkomen. Het Erotisch Centrum zal naar verwachting anderhalf miljoen bezoekers per jaar trekken, terwijl er honderd peeskamers zijn voorzien. Dat betekent dat de meeste bezoekers langs de ramen zullen lopen en de erotische horecaplekken zullen bezoeken. Dit kan dezelfde problemen opleveren als nu op de Wallen optreden. Zolang er entertainment wordt aangeboden, zullen daar mensen op af komen. Het plan is dat ondernemers de verantwoordelijkheid krijgen voor de ontwikkeling en exploitatie van het Erotisch Centrum. Zij maakt zich daar zorgen over. Zij hoopt niet dat dat kwetsbare sectoren aan de markt worden overgelaten.

Tussenpersonen als raamverhuurders spelen in deze sector een belangrijke rol. De betrokken ondernemers zullen de juiste expertise moeten hebben om met alle aspecten van het sekswerk om te gaan. Zij zullen hun eigen belangen dienen, maar moeten ook rekening houden met de belangen van de sekswerkers. De vraag is echter of dat wel zal gebeuren. Niet alle sekswerkers hebben geheel vrij voor dit werk gekozen, maar er zijn er ook die dat wel bewust hebben gedaan. Het is belangrijk dat er meer respect komt voor deze mensen en dat het stigma ervan af wordt gehaald. Als het Erotisch Centrum er komt, moet dat het belang van de sekswerkers dienen en niet het belang van de ondernemers. Er moet zowel op de Wallen als in een eventueel Erotisch Centrum voldoende expertise komen en er moet goed worden nagedacht over de gezondheid van sekswerkers. Mensenhandel moet worden tegengegaan en er moet worden ingezet op educatie op het gebied van gendergelijkheid. De drukte moet niet worden verplaatst.

Mevrouw **Hirsch** (PvdA) vraagt of zij pleit voor een plek met alleen sekswerk in combinatie met bijvoorbeeld een buurthuis of woningen, waar geen extra toeristen door worden aangetrokken.

Mevrouw **Lessing** is nog bezig met haar onderzoek. Zij zou er niet voor kiezen om de Wallen te verplaatsen. Zij zou proberen te kijken of daar ruimte kan worden gecreëerd voor sekswerkers die nu nergens terecht kunnen. Daarnaast moeten worden gekeken hoe mensenhandel kan worden aangepakt. Zij denkt niet dat een Erotisch Centrum daar een bijdrage aan zal leveren.

De heer **Van Leeuwen** (D66) zegt dat het gaat om een groot Erotisch Centrum, waarvoor private uitbaters nodig zijn. Hij vraagt of daar al ervaring mee is opgedaan.

Mevrouw **Lessing** zegt dat het sekswerk op de Wallen ook is geprivatiseerd. De vraag is of de uitbaters daar wel over genoeg expertise beschikken en wel de juiste belangen dienen. Die vraag geldt ook voor de ondernemers die het Erotisch Centrum gaan exploiteren.

De heer **Van Leeuwen** (D66) vraagt of er al ervaring is met een complex van deze schaal.

Mevrouw **Lessing** zegt dat nog nergens een Erotisch Centrum zoals dat in Amsterdam is gepland, is gevestigd.

Mevrouw **Hirsch** (PvdA) vraagt of zij bedoelt dat als de belangen van de sekswerkers voorop worden gesteld, de ruimtes niet commercieel zouden moeten worden verhuurd, maar bijvoorbeeld door de overheid moeten worden geregeld.

Mevrouw **Lessing** heeft geen onderzoek gedaan naar de gevolgen van een non-profit systeem. Zij weet niet of het inzetten van een ngo of de overheid de juiste oplossing zou zijn. De vraag is wel welke belangen de verschillende actoren zullen dienen die bij deze plannen worden betrokken.

De heer **Edelenbos** (GroenLinks) vraagt haar wat zij het college zou adviseren als het gaat om het bestrijden van criminele invloeden en mensenhandel. Hij vraagt tevens over welk locatieprofiel een goede plek voor een Erotisch Centrum zou moeten beschikken.

Mevrouw **Lessing** denkt dat de criminaliteit zowel landelijk als lokaal zou moeten worden aangepakt. Er zou ook meer educatie moeten komen.

Mevrouw **Caram** (Proud Nederland) is zelf slachtoffer van mensenhandel. Dat is zeer traumatiserend. Als de overheid hier werkelijk iets aan zou willen doen, dan is het vooral belangrijk dat de ambtenaren zich menselijker opstellen ten opzichte van deze mensen. Het is belangrijk dat de klanten, maar ook andere sekswerkers, worden voorgelicht hoe zij een slachtoffer van mensenhandel kunnen herkennen. Niet alleen vrouwen verrichten sekswerk. Het gaat ook bijvoorbeeld om non-binaire personen en transgenders. Bovendien zijn niet alle klanten mannen. Ook vrouwen betalen voor seks. Zij maakt zich ernstig zorgen over de verplaatsing van het Red Light District. Het college heeft zorgen over criminaliteit en over exploitatie van de vrouwen. Zij vindt dat de overheid de sekswerkers dehumaniseert en stigmatiseert. Sekswerk is een uitdaging. Als de overheid het sekswerk veilig wil maken en mensenhandel wil bestrijden, moet de overheid naar de sekswerkers zelf luisteren. Zij zijn de experts op dit gebied. Het college is bezig om de stad schoon te maken. De sekswerkers krijgen het idee dat ze ongewenst zijn en eigenlijk helemaal zouden moeten verdwijnen. Er zijn al meer dan 250 ramen gesloten. Met dit plan wordt een groot deel van de sekswerkers naar een buitenwijk verbannen. Zij denkt dat het plan meer schade zal doen dan dat het ergens een oplossing voor is. De Rosse Buurt stond tientallen jaren symbool voor Amsterdam en trok miljoenen toeristen uit de hele wereld. De sekswerkers zijn afhankelijk van deze locatie om in hun onderhoud te kunnen voorzien. Het verplaatsen van de Rosse Buurt naar een nieuwe locatie is niet alleen een logistieke nachtmerrie, maar brengt de sekswerkers ook in gevaar. De burgemeester heeft recent aangegeven dat zij graag wil dat het Erotisch Centrum klasse en waardigheid zal uitstralen. Daarmee zegt ze eigenlijk dat de sekswerkers op de Wallen geen waarde hebben. Zij vindt dat de mensenrechten van de sekswerkers worden geschonden. Zij zegt dat de politiek niet over hun leven kan beslissen zonder hen zelf te raadplegen. Veel sekswerkers durven niet te zeggen wat voor werk zij doen. Zij hoopt dat

deze hoorzitting ertoe leidt dat mensen meer te weten komen over hoe het is om een sekswerker te zijn.

De heer **Edelenbos** (GroenLinks) vraagt haar wat sekswerkers nodig hebben van de politiek.

Mevrouw **Caram** zegt dat sekswerkers vooral behoefte hebben aan empathie.

Sekswerkers kunnen ook je moeder of zus zijn. Sekswerkers doen het voor het geld, maar het is geen eenvoudige baan.

Mevrouw **Van Zanten** (VVD) merkt op dat mevrouw Caram heeft gezegd dat een Erotisch Centrum mensenhandel alleen maar zal aanwakkeren en dat het een onveilige omgeving is voor sekswerkers.

Mevrouw **Caram** zegt dat er honderd kamers zullen komen. Zij denkt dat alle andere sekswerkers in de illegaliteit zullen verdwijnen. Daarmee staat de deur voor mensenhandel wagenwijd open. De meeste sekswerkers werken nu ook al niet in de Rosse Buurt. Het gaat vaak om migranten en zij kunnen niet naar de politie als een klant gewelddadig is. Zij lopen dan het risico te worden teruggestuurd naar het land van herkomst, waar het leven van transgenders soms gevaar loopt.

Mevrouw **Hirsch** (PvdA) vraagt haar of het een goed idee zou zijn als er op de Wallen een speciale buurt zou worden gecreëerd voor LHBTI-sekswerkers.

Mevrouw **Caram** denkt van niet. Op die manier zouden ze nog meer worden gediscrimineerd. Er zou geen onderscheid moeten worden gemaakt met betrekking tot gender of ras of wat dan ook. Op zich is het werk op de Wallen veilig, vanwege de aanwezigheid van een sociaal netwerk dat de sekswerkers ondersteunt.

De heer **Van Leeuwen** (D66) vraagt haar of het klopt dat het veiligheidsnet op de Wallen, waar zij het over heeft, in Zuid niet aanwezig is.

Mevrouw **Caram** zegt dat de overheid het heeft over veiligheid en dan een politiebureau bedoelt. In een Erotisch Centrum kan ook een politiebureau worden gevestigd. Dat levert echter geen veiligheid op. De sekswerkers vertrouwen op het veiligheidsnet dat wordt gevormd door de bureaus op de Wallen. Deze bureaus beschermen de sekswerkers.

Onderwijs

De heer **Van de Zande** (Sint Nicolaas Lyceum) zegt dat er volgend jaar op zijn school 1238 leerlingen onderwijs zullen volgen. De leeftijd varieert tussen de 11 jaar en 19 jaar. Een groot deel van de leerlingen fietst of loopt door het Beatrixpark en recreëert er tijdens de pauzes. De school beschikt zelf niet over een grote buitenruimte. In het voorstel wordt ervan uitgegaan dat kinderen in Zuid weerbaarder zijn dan kinderen in andere wijken. Slechts 20% van de leerlingen op het Sint Nicolaas komt uit Zuid. Hij heeft overigens niet het idee dat deze leerlingen daadwerkelijk weerbaarder zijn dan de andere leerlingen. De leerlingen zijn afkomstig van 180 basisscholen. De school doet er alles aan om ervoor te zorgen dat leerlingen veilig van en naar school kunnen gaan en ook om een veilige schoolomgeving te bieden. In de huidige situatie lukt dat over het algemeen goed. Het puberbrein herkent gevaren lang niet altijd en overziet de consequenties van handelen ook niet altijd goed. Het is daarom belangrijk dat het gevaar in de omgeving zo klein mogelijk wordt gemaakt. De school probeert leerlingen weerbaar te maken en gevaren te benoemen. Voor de school is het van groot belang dat het Beatrixpark veilig is. De komst van een Erotisch Centrum en de grote hoeveelheid bezoekers die dit zal trekken, brengt de veiligheid van de omgeving in gevaar. Het gaat dan onder andere om drugs, criminaliteit en loverboys. De veiligheid van de omgeving moet zoveel mogelijk worden gegarandeerd. Dit is niet alleen de verantwoordelijkheid van de school, maar van iedereen. Hij vraagt de stadsdeelcommissie mede namens zijn collega's, leerlingen en hun ouders om in het belang van de leerlingen negatief te adviseren.

De heer **Van Leeuwen** (D66) zegt dat in het onderzoek naar de sociaalmaatschappelijke impact kwetsbare jeugd wordt genoemd. In dit rapport wordt jeugd als kwetsbaar aangemerkt als ze een lage zes scoren. Hij vraagt hem of dat een goed criterium is.

De heer **Van de Zande** zegt dat kwetsbaarheid veel breder moet worden bekeken. Leerlingen die in armoede opgroeien of die in aanraking komen met drugs zijn mogelijk vatbaarder dan andere leerlingen. Maar het gaat om pubers. Ongeacht hun achtergrond, hebben die moeite om in te zien welke consequenties bepaald gedrag kan hebben.

Bovendien kunnen ze makkelijk worden beïnvloed door hun omgeving. Kinderen in Zuid zijn in dat opzicht niet anders dan andere kinderen.

De heer **Limburg** (CDA) vraagt hoe de ouders hebben gereageerd, toen de voorkeurslocaties bekend werden gemaakt.

De heer **Van de Zande** zegt dat die reactie voor de hand lag. In zijn oproep wordt hij gesteund door de ouders.

De heer **Edelenbos** (GroenLinks) zegt dat niet alleen een eventueel Erotisch Centrum een gevaar vormt voor kinderen. De sociale media en loverboys spelen ook een rol. Hij vraagt of het Sint Nicolaas daar evenveel last van heeft als scholen in bijvoorbeeld Zuidoost.

De heer **Van de Zande** zegt dat zijn leerlingen natuurlijk net zo vaak slachtoffer zijn van dit soort zaken. Hij vindt het heel vreemd dat wordt gedacht dat de plaats van het gebouw effect zou hebben op de leerlingen. Het loting- en matchingsysteem is er juist op gericht om de leerlingen uit de hele stad de kans te geven om naar de school van hun voorkeur toe te gaan. Bovendien denkt hij niet dat de risico's voor kinderen uit Zuid anders zijn dan voor kinderen van elders.

Mevrouw **Hirsch** (PvdA) vraagt of hij contact heeft gehad met de rector van het Montessori Lyceum Amsterdam en zij vraagt wat zijn reactie is als er een vergelijkbaar aantal ramen zou komen op een van de voorgestelde locaties als nu op de Ruysdaelkade aanwezig zijn.

De heer **Van de Zande** weet dat de zorgen die hij heeft ook gelden voor het Montessori Lyceum. Het gaat niet om de precieze afstand. Hij denkt dat het Erotisch Centrum effect gaat hebben op het park en juist daar verblijven de leerlingen van zijn school.

Mevrouw **Hirsch** (PvdA) vraagt of het Montessori Lyceum nu al overlast ervaart door de ramen op de kade.

De heer **Van de Zande** heeft er niet op die manier met zijn collega's over gesproken.

PAUZE 20.50 uur – 21.05 uur

Ondernemingen

De heer **Vonder** (RAI) zegt dat de RAI tegen het realiseren van een Erotisch Centrum is. De zorgen zijn groter dan alleen de eigen positie. Hij vindt een Erotisch Centrum onwenselijk ongeacht de locatie. Het zijn niet de sekswerkers, de bedrijven of de bewoners op de Wallen die zijn veranderd. Het gebied zelf en de bezoekers zijn veranderd. Sinds 2007 is een groot aantal ramen en coffeeshops gesloten. De drukte en overlast is sinds die tijd toegenomen. Hij vraagt waarom een verdere afname van het aantal ramen wel tot een reductie van de drukte en overlast zal leiden. Als een groot deel van de sekswerkers wordt verplaatst naar een andere omgeving, is de vraag wat dat betekent voor die omgeving. Op deze vragen wordt geen antwoord gegeven in de voorliggende stukken. De effecten van het plan zijn onbekend, waardoor dit plan neerkomt op een experiment. Een experiment dient klein van omvang te zijn en plaats te vinden in een gecontroleerde omgeving. De vraag is of de stad wil experimenteren met het vestigingsklimaat en het imago van de stad. Aan de RAI is gevraagd om een visie te geven op een Erotisch Centrum in Zuid. De RAI is voorstander van het vergroten van de leefbaarheid. De RAI is bezig om de omgeving te ontwikkelen en wil daarbij ook ruimte bieden voor wonen, werken en recreëren. In het coalitieakkoord is afgesproken dat de gemeente samen met de RAI aan dit Masterplan gaat werken. Een Erotisch Centrum maakte nooit onderdeel uit van dit plan en past ook niet bij de gewenste functies. Het tegengaan van overlast door verkeer is een belangrijk onderdeel van het Masterplan. De RAI trekt jaarlijks gemiddeld anderhalf miljoen bezoekers. Dit gaat gepaard met 700.000 auto's en 30.000 vrachtauto's. Door het Erotisch Centrum zal daar nog eens 1,3 miljoen bezoekers aan worden toegevoegd, als de verwachtingen uitkomen. Dat gaat niet samen. Amsterdam streeft naar een bezoekerseconomie die waarde toevoegt aan de stad. Een van de speerpunten is het stimuleren van de congressector. Ook dit gaat niet samen met een Erotisch Centrum. Medische organisaties en congresorganisatoren vragen steeds vaker wat de overheid doet in het belang van de klant. Zij zullen zich niet serieus genomen voelen door de vestiging van een Erotisch Centrum in deze buurt. De

RAI probeert de stad te verkopen als beste locatie voor het organiseren van zakelijke beurzen. Alle relevante partijen zijn in de omgeving aanwezig en in de RAI komen zij samen om te netwerken en kennis te delen. Een Erotisch Centrum zou afbreuk doen aan het aanzien van de stad. De Zuidas is het economische hart van de stad. Hier hebben zich grote internationale ondernemingen gevestigd. Meerdere van deze ondernemingen hebben hun zorgen geuit over de komst van een Erotisch Centrum. Er wordt internationaal scherp gelet op het beleid van de gemeente ten aanzien van prostitutie. De burgemeester heeft in de raadsvergadering eind maart gemeld dat 244 internationale bedrijven zich de afgelopen vijf jaar in de binnenstad hebben gevestigd nabij het Red Light District ten opzichte van 144 op de Zuidas. Zij geeft hiermee aan dat een Erotisch Centrum de vestiging van internationale bedrijven niet in de weg staat. Het gaat hierbij echter niet om medische of tech bedrijven. Voor grote internationale bedrijven op de Zuidas is de afstand tot de Wallen groot genoeg. De situatie wordt heel anders als een groot Erotisch Centrum onderdeel uitmaakt van de omgeving. Er is gezocht naar vergelijkbare voorbeelden elders. Geen enkele situatie is vergelijkbaar met dit plan. Een advies uit een rapport over ramen en straatprostitutie in de gemeente Utrecht is om in te zetten op kleinschalige locaties in binnensteden. Een goed voorbeeld daarvan is het Wallengebied.

De heer **Van Leeuwen** (D66) vraagt hem of het Masterplan voor de RAI nog volledig kan worden uitgevoerd als het Erotisch Centrum is gevestigd.

De heer **Vonder** vindt dat een heel goede vraag. De verschillende functies mengen niet. Het mengt bijvoorbeeld niet met de plannen rondom wonen, werken en vrije tijd.

De heer **Limburg** (CDA) zegt dat sommigen menen dat de bezoekers van de RAI dezelfde zijn als de bezoekers van het Erotisch Centrum. Hij vraagt zijn reactie daarop.

De heer **Vonder** zegt dat de RAI de bezoekers niet volgt als zij de stad ingaan. De internationale bezoekers vragen voornamelijk waar restaurants, musea en attracties zoals rondvaartboten zijn te vinden. Zij vragen nooit naar locaties met prostitutie.

De heer **Edelenbos** (GroenLinks) vraagt of hij vreest dat er straks minder beurzen zullen worden georganiseerd als er een Erotisch Centrum is gevestigd.

De heer **Vonder** zegt dat daar nu nog niet over wordt gesproken met organisatoren, maar het zal geen aanbeveling vormen. Het is in ieder geval geen wens van organisatoren.

De heer **Kok** (Nhow Hotels) zegt dat er dertien hotels van zijn keten in Amsterdam aanwezig zijn. Naast de RAI staat het grootste hotel, Nhow Amsterdam RAI. Hij heeft de plannen inzake het Erotisch Centrum eind maart met de burgemeester besproken. Hij heeft toen aangegeven dat Nhow RAI is gebouwd naar aanleiding van een tender. Het doel was het vestigen van een luxe hotel met minimaal vier sterren. Bovendien moest er een voor publiek toegankelijk restaurant in worden gevestigd om dit gebied een kwalitatieve impuls te geven en om het leefbaarder en aantrekkelijker te maken. In het plan van eisen stond dat het groene karakter van de omgeving behouden moest worden. Het moest een landmark zijn voor de stad. Dit alles was nodig vanwege de aanwezigheid van de RAI waar hoogwaardige internationale congressen plaatsvinden. Aan alle eisen van de gemeente is voldaan. Het gebouw is in januari 2020 opgeleverd. Als gevolg van corona is het hotel na een maand alweer gesloten. Pas in september 2021 is het hotel weer geopend. De verliezen die NH Hotels wereldwijd heeft ondervonden, zijn enorm. Dankzij een goede financiële situatie voor de coronacrisis heeft de groep het gered. Nhow RAI bevindt zich nu nog steeds in een fase waarin een positie in de markt moet worden opgebouwd. De Nhow-formule is bewust gekozen en wordt slechts in enkele steden per land ingezet. Daarbij wordt van tevoren heel goed gekeken of de locatie geschikt is. Het hotel staat nu negatief in de publiciteit. Het hotel wordt op dit moment al gebruikt om de locatie van het toekomstige Erotisch Centrum aan te duiden. Dit roept direct vragen op van klanten. Een internationale luchtvaartmaatschappij heeft hier eveneens vragen over gesteld. Deze maatschappij gaf aan dat als het Erotisch Centrum er komt, zij hun personeel niet meer in dit hotel zullen laten verblijven. Hij maakt vanavond voor de eerste keer gebruik van de gelegenheid om voor Nhow RAI te spreken. Hotelboekingen zijn afhankelijk van zoekmachines en gastwaarderingen. Op dit

moment is nog onzeker of het Erotisch Centrum er komt, maar het in de pers associëren van de naam aan de locatie van het Erotisch Centrum kan al een negatief effect hebben. Dat is de reden dat hij terughoudend is geweest om zich hierover uit te laten. Hij is zeer teleurgesteld over het feit dat de gemeente heeft aangegeven dat plannen kunnen veranderen en dat afspraken uit het verleden terzijde kunnen worden geschoven. Hij is verbolgen over het feit dat zij het nieuws over de voorkeurslocaties uit de pers hebben moeten vernemen en niet eerder zijn ingelicht. Hij vindt dat het op zijn minst netjes was geweest als de gemeente zou hebben aangegeven dat er ondanks harde afspraken een koerswijziging wordt ingezet om problemen op een andere locatie op te lossen. Hij begrijpt dat er in de binnenstad sprake is van uitdagingen. NH Hotels heeft ook daar hotels en die zijn de afgelopen jaren gerenoveerd om op die manier de gewenste toeristen naar de stad te trekken. De gemeente kiest nu voor het verspreiden van de problemen. Het Erotisch Centrum is vergelijkbaar met de huidige situatie waarbij theaters en horeca voor een groot deel zullen worden bezocht door mensen die vermaak zoeken. Dit moet gemiddeld 30.000 bezoekers per week gaan trekken. Er ontstaat een toeloop die in het rapport wordt vergeleken met de Pathé-bioscoop bij de Arena. Het is een illusie te denken dat de overlast door middel van handhaving kan worden beperkt. Gesteld wordt dat de veiligheid op de locatie in Zuid gemiddeld is ten opzichte van de andere locaties. Dit zegt echter niets over de toename van de onveiligheid ten opzichte van de huidige situatie. Ook wordt in het rapport gesteld dat de impact op scholen lager is dan elders. Er wordt niets gezegd over het feit dat deze locatie criminaliteit zal aantrekken. Het geheel zal een impact hebben op de sfeer en veiligheid van het hotel en het personeel. De businesscase voor Nhow RAI zal veranderen. Het restaurant zal anders functioneren dan vooraf was bedacht. Hij denkt dat het Erotisch Centrum bovendien de problemen in de binnenstad niet zal oplossen. Hij wenst de stadsdeelcommissie veel wijsheid toe. Hij wijst erop dat de vestiging een enorme impact zal hebben op de bedrijven in de omgeving en dat NH Hotels er alles aan zal doen om het tegen te houden. De heer **Beving** (50PLUS) vraagt wat dit alles betekent voor eventuele planschade. De heer **Kok** zegt dat er planschade zal gaan optreden. Hij zit daar echter niet op te wachten en hij wil de discussie daarover liever voorkomen. Mevrouw **Van Zanten** (VVD) vraagt of hij weet dat het hotel ook in de WOB-stukken wordt genoemd. Uit de stukken blijkt dat de ambtenaren enthousiast waren over de leegstand van Nhow en dat het gebouw misschien wel zou kunnen worden overgenomen om het Erotisch Centrum daarin te vestigen. De heer **Kok** was hier niet van op de hoogte. De heer **Limburg** (CDA) begrijpt dat hij niet veel financiële schade zal leiden, maar dat het vooral gaat om het feit dat het karakter en de klandizie van het hotel zal veranderen. De heer **Kok** zegt dat dit uiteindelijk ook tot financiële schade zal leiden. Het businessplan is gebaseerd op de huidige situatie met hoogwaardige klandizie. Het is de vraag of de 650 kamers nog allemaal gevuld zullen kunnen worden. Het is bovendien de vraag of er dan prostitutie in het hotel zal plaatsvinden. Mevrouw **Hirsch** (PvdA) vraagt of hij, aangezien NH Hotels ook hotels heeft op de Wallen, adviezen heeft wat er in de binnenstad zou kunnen worden gedaan om drukte en overlast tegen te gaan. De heer **Kok** heeft geen expertise op dat gebied. Het personeel is erop getraind om illegale prostitutie in een vroeg stadium te ontdekken. Daar zijn afspraken over gemaakt met de gemeente.

De heer **Wijnen** (voorzitter MVA) is van beroep zowel bedrijfsmakelaar als woningmakelaar. Hij heeft kortgeleden schuin tegenover de ramen op de Ruysdaelkade een van de duurste appartementen van Amsterdam verkocht. Hij denkt dat de kleinschalige situatie op de Ruysdaelkade absoluut niet vergelijkbaar is met de situatie zoals die in de plannen voor een Erotisch Centrum wordt voorgesteld. Het complex wordt erg geromantiseerd. Hij maakt zich ernstige zorgen over het investeringsklimaat van Amsterdam. Al het onroerend goed in de omgeving zal in waarde dalen. Zowel bedrijven als bewoners zullen zich afvragen of zij zich in deze omgeving willen vestigen. Zelfs op de Ruysdaelkade heeft het effect op de prijzen van het onroerend goed er vlak naast. Hij

denkt dat de overlast van het zeer grote Erotisch Centrum kan worden vergeleken met de overlast in het verleden op het August Allebéplein. Het lijkt hem daarom onverstandig om dit plan zo grootschalig uit te voeren.

Mevrouw **Hirsch** (PvdA) vraagt of hij denkt dat als het alleen sekswerkplekken zouden zijn en ook een minder groot aantal dan is voorgesteld, de effecten die hij noemt niet zullen optreden of dat hij denkt dat sekswerkplekken sowieso een negatief effect zullen hebben.

De heer **Wijnen** denkt dat het altijd effecten zal hebben. Of het minder negatieve effecten oplevert als het gaat om een kleinere groep ramen, hangt erg af van de situatie met betrekking tot de veiligheid.

De heer **Tieman** (VNO-NCW) zegt dat er landelijk 185.000 bedrijven verbonden zijn aan VNO-NCW direct en indirect. Hij meldt dat VNO-NCW tegen de komst van een Erotisch Centrum op deze locatie is. Hij was zeer verrast over de opmerking in de stukken die via een WOB-verzoek naar buiten zijn gekomen. Hij is benieuwd welke andere zaken nog aan het licht zullen komen. Ook VNO-NCW is niet in het proces betrokken. Hij vindt een participatietraject heel belangrijk. De organisatie zal alle juridische mogelijkheden gebruiken om te trachten deze plannen tegen te houden. Hij zal daarvoor in overleg gaan met de leden, waaronder grote internationale bedrijven. VNO-NCW zet zich in om bedrijven, die een toegevoegde waarde hebben voor de lokale economie, naar Amsterdam te halen. Dat zal met deze plannen een grotere uitdaging worden. Hij werd niet gerustgesteld door de opmerkingen die vorige week werden gemaakt tijdens een bijeenkomst in pakhuis De Zwijger. Daar werd door de vertegenwoordiger van GroenLinks aangegeven dat de fractie voor een participatietraject is, maar dat het coalitieakkoord duidelijk is en daarin is bepaald dat er een Erotisch Centrum moet komen. Hij hoopt dat dit standpunt vanavond kan worden genuanceerd. Hij hoopt dat er een daadwerkelijk participatietraject zal komen. Als daaruit de conclusie naar voren komt dat er onvoldoende draagvlak is, dan hoopt hij dat deze locatie afvalt en dit plan niet alsnog wordt doorgedrukt. Hij hoopt ook vanuit de PvdA en D66 enige nuance te horen. Hij vond de optie van een cruiseschip interessant, maar ook daar moet de veiligheid worden gegarandeerd. Hij heeft bovendien het idee gehoord van spreiding op kleinere schaal. Wat hem betreft zou daar zeker naar moeten worden gekeken. Hij roept in ieder geval op om de prostitutie niet te romantiseren en oog te hebben voor de randverschijnselen. Ook bij de huidige situatie op de Wallen zal de handhaving moeten worden verbeterd om de randverschijnselen te kunnen bestrijden. Hij adviseert om in de binnenstad de stand van de techniek te gebruiken, zoals geofencing en crowd management om op korte termijn de situatie daar te verbeteren. Misschien is het Erotisch Centrum dan helemaal niet nodig. Hij vraagt zich af welk percentage van de verwachte bezoekers van het Erotisch Centrum straks komt voor de doelgroep. Hij verwacht dat het een attractie wordt. Hij wil ook dat de raamprostitutie niet meer als toeristische attractie wordt gezien.

De heer **Edelenbos** (GroenLinks) zegt dat GroenLinks het Erotisch Centrum niet ziet als oplossing voor de enorme drukte door toeristen op de Wallen. GroenLinks in dit Stadsdeel is nog niet naar buiten getreden met een standpunt, omdat de fractie het proces de ruimte wil geven. Via alle hoorzittingen is veel waardevolle informatie ingebracht. De fractie zal dit allemaal meenemen in het advies.

Mevrouw **Van Zanten** (VVD) vraagt of hij enig idee heeft wat dit plan financieel kan betekenen voor de stad.

De heer **Tieman** is bereid om samen met de gemeente enquêtes uit te zetten om cijfers over de schade te kunnen onderbouwen. Diverse bedrijven die hem hebben benaderd, zijn nog erg terughoudend, maar ze maken zich wel zorgen. Mogelijk zijn er bureaus die kunnen worden ingezet om de cijfers inzichtelijk te maken.

De heer **Claassen** (European Medicine Agency) zegt dat de EMA ook liever op de achtergrond blijft. Hij is toch blij dat hij vanavond mag spreken. Hij maakt zich grote zorgen. Hij hoorde veel herkenbare elementen in het verhaal over het Nhow Hotel. Het gebouw van de EMA is opgeleverd in januari 2020. Binnen enkele maanden moesten de

werknemers naar huis worden gestuurd, vanwege covid, terwijl de EMA een belangrijke taak had in het kader van de covidvaccins. Deze taak kon alleen worden vervuld, omdat de EMA in een netwerk werkt. Het agentschap heeft ongeveer 900 medewerkers. Deze medewerkers komen overal vandaan en maken daarbij veelal gebruik van het ov. Internationale experts staan garant voor enkele duizenden hotelovernachtingen per jaar. Ook die komen grotendeels met het ov. De bezoekers van het Erotisch Centrum zullen ook grotendeels gebruik maken van het ov. Hij gelooft niet dat zich alles binnen het Erotisch Centrum zal afspelen. De zeer grote bezoekersaantallen zullen tot overlast in de omgeving leiden. Het gaat dan onder andere om de stations en de parken. Hij vreest dat het vooral veel impact zal hebben op de vrouwelijke medewerkers en experts uit andere landen. Hij wil niet dat het werk van de EMA in gevaar wordt gebracht doordat mensen niet op een veilige manier naar het gebouw kunnen komen. In de aanloop naar de verhuizing vanuit Londen naar Amsterdam waren negentien lidstaten in de race. Er is een enquête gehouden onder het personeel en daarin scoorde Amsterdam heel hoog. De stad staat bekend als tolerante omgeving gericht op inclusiviteit. Voor de vestiging in Amsterdam is een overeenkomst gesloten tussen de EMA en de Staat der Nederlanden. Daar staan garanties en afspraken in. Een belangrijk aspect is het garanderen van de veiligheid in de omgeving. De EMA was heel gelukkig met deze locatie en werd onaangenaam verrast door de plannen voor het Erotisch Centrum.

De heer **Edelenbos** (GroenLinks) vraagt wat het gevolg zal zijn als het Erotisch Centrum er wel komt. Hij vraagt of de EMA dan zal vertrekken.

De heer **Claassen** zegt dat vertrekken geen optie is. Er is onder de lidstaten over de vestiging in Amsterdam gestemd. Er is voor de EMA een gebouw gebouwd en er is een overeenkomst dat de EMA dit gebouw voor de komende twintig jaar zal huren. De EMA zal ook geen financieel verlies leiden. Als de veiligheidssituatie en de overlast rondom het Erotisch Centrum zo groot wordt dat het voor het personeel en de experts onaangenaam wordt om het gebouw te bereiken, vreest hij dat dat wel invloed heeft op het werk. Hij is verantwoordelijk voor de veiligheid van het personeel. De Staat heeft gegarandeerd dat de EMA in een veilige omgeving terecht zou komen. Als de veiligheid kan worden gegarandeerd, heeft de EMA in principe geen bezwaar tegen de komst van een Erotisch Centrum. De EMA wil overigens ook dat er een veilige werkplek is voor sekswerkers. Hij denkt echter dat het Erotisch Centrum altijd gepaard zal gaan met overlast.

Mevrouw **Hirsch** (PvdA) vraagt of hij er, vanwege de overeenkomst met de Rijksoverheid, voor kan zorgen dat het Erotisch Centrum er niet komt.

De heer **Claassen** zegt dat de overeenkomst inderdaad is afgesloten met de Staat en niet met Amsterdam. De gemeente Amsterdam zal bij een aantal afspraken daarin een rol moeten spelen, bijvoorbeeld als het gaat om de veiligheid rondom het gebouw. Als de veiligheidssituatie verandert, dan zal de gemeente moeten optreden. De EMA staat niet in die zin in contact met de Nederlandse overheid dat de EMA het Rijk kan vragen dit plan tegen te houden.

Mevrouw **Van Zanten** (VVD) merkt op dat de Nederlandse Staat de afspraak met de EMA heeft gemaakt om voor een veilige omgeving te zorgen.

De heer **Claassen** vindt dit een zeer voor de hand liggende voorwaarde voor de vestiging van een internationale organisatie. De EMA is vergelijkbaar met een ambassade. Hij verwacht dat ambassades een vergelijkbare overeenkomst hebben afgesloten.

Mevrouw **Van Zanten** (VVD) vraagt of, als de veiligheid van de medewerkers in het geding komt door de vestiging van een Erotisch Centrum, de Nederlandse Staat de verantwoordelijkheid heeft om hier iets tegen te doen.

De heer **Claassen** denkt dat dat de verantwoordelijkheid is van de lokale overheid. Amsterdam wilde graag dat de EMA zich hier zou vestigen, vanwege de aanzuigende werking op bedrijven en vanwege de positieve invloed op de verdere ontwikkeling van de Zuidas. Hij vraagt zich af in hoeverre de ontwikkeling van de Zuidas wordt vertraagd door de vestiging van een Erotisch Centrum. Daar gaat hij echter niet over. Hij heeft alleen te maken met de directe omgeving van het gebouw van de EMA en de veiligheid van de medewerkers. Er hoeft geen sprake te zijn van een directe dreiging. Een gevoel van onveiligheid is al voldoende.

De heer **Limburg** (CDA) zegt dat door de gemeente is aangegeven dat de EMA en het Erotisch Centrum geen burens zullen worden, aangezien er minimaal een halve kilometer tussen zit. Hij vraagt wat hij daarvan vindt.

De heer **Claassen** maakt zich helemaal geen zorgen over wat er in het Erotisch Centrum gebeurt. Het gaat om de impact van de toestroom van de bezoekers van het Erotisch Centrum op de omgeving en dan met name rond het ov. Als de garantie wordt gegeven dat de veiligheid niet in het geding is, dan is hij verder niet tegen de vestiging. Hij is er wel van overtuigd dat er gehandhaafd zal moeten worden.

De heer **Van Leeuwen** (D66) zegt dat recent het Mobiliteitsplan Zuidflank voor advies werd voorgelegd. Daarin zit een plan voor een tunnel onder de A10 door. Hij vraagt of deze tunnel impact heeft op de omgeving.

De heer **Claassen** is heel enthousiast over deze tunnel. Deze tunnel in combinatie met het Erotisch Centrum is echter zeer ongewenst en betekent een potentieel risico op allerlei criminele activiteiten. De tunnel zal veel door fietsers worden gebruikt en ook dat is geen goede combinatie.

Parken

Mevrouw **Van Beers** (Vrienden van het Beatrixpark) zegt dat de vereniging al meer dan veertig jaar geleden is opgericht en ongeveer duizend leden telt. Het park wordt enorm gewaardeerd. In het verleden hebben diverse keren donkere wolken boven het park gehangen. Het Erotisch Centrum is de volgende donkere wolk. De beoogde locatie bij de groene zoom is nog geen 300 meter van het park verwijderd. Er lopen belangrijke fietsroutes door het park en ook vlak langs de beoogde locatie. Het park wordt de afgelopen jaren steeds intensiever bezocht. Er worden woningen in de buurt bijgebouwd, waardoor het gebruik nog verder zal toenemen. Als er nog eens anderhalf miljoen bezoekers van het Erotisch Centrum bijkomen, zal dit tot problemen leiden. Het gaat niet om de bezoekers aan de sekswerkers, aangezien dat een relatief kleine groep zal zijn. Het gaat vooral om de bezoekers van de andere attracties in dit Centrum. Daar komen onder andere groepen op af die vervolgens laat op de avond onder invloed van alcohol het Centrum verlaten. Deze personen zullen voor overlast gaan zorgen. Maar zelfs als ze geen overlast veroorzaken, betekent dit grote aantallen mensen dat de druk op het park te groot wordt. Het Beatrixpark is kwetsbaar. Het kan niet worden afgesloten en kent daardoor de meeste slapers van alle parken in Amsterdam. De gemeente erkent deze kwetsbaarheid, aangezien er jaarlijks maar vier evenementenvergunningen voor dit park worden verleend. Dit is echter onvoldoende meegenomen in het voorliggende plan. De locatie langs de A10 ligt in de Amstelscheg. Dit is een groene bufferzone. Deze zone is belangrijk voor onder andere waterberging, verkoeling, biodiversiteit en CO2-opslag. In september 2022 kreeg de Amstelscheg het predicaat bijzonder provinciaal landschap. Het Erotisch Centrum past dus niet op die locatie. De andere locatie ligt binnen het bestemmingsplan RAI en de regels staan op die locatie geen bebouwing toe. Bovendien wordt onder andere prostitutie op die locatie expliciet niet toegestaan, waardoor deze locatie ook afvalt. Zij hoopt dat zij hiermee voldoende heeft kunnen bijdragen aan een negatief advies van de stadsdeelcommissie. Bovendien wijst alles erop dat het Erotisch Centrum helemaal geen oplossing biedt voor de gesignaleerde problemen op de Wallen. De heer **Edelenbos** (GroenLinks) vraagt wat voor overlast zij verwacht in het park. Hij vraagt ook wat er gebeurt als er een congres plaatsvindt.

Mevrouw **Van Beers** zegt dat er tijdens een congres meer verkeer in het park is. Meer mensen betekent ook meer afval. De RAI trekt echter geen bezoekers die in het park zorgen voor criminaliteit.

Mevrouw **Hirsch** (PvdA) zegt dat er op het terrein van de RAI soms feest-evenementen plaatsvinden. Daar wordt alcohol gedronken en zij vraagt of het park daar overlast van ondervindt.

Mevrouw **Van Beers** zegt dat er de afgelopen jaren goede lessen zijn geleerd. Bij Kingsland worden er in het park tegenwoordig hekken geplaatst, waardoor de bezoekersstromen worden gestuurd. De kruidentuin wordt op dat moment geheel afgesloten om vandalisme te voorkomen. Dit alles toont eveneens de kwetsbaarheid van het park.

De heer **Limburg** (CDA) vraagt welke overlast zij precies in het park verwacht van de anderhalf miljoen bezoekers per jaar.

Mevrouw **Van Beers** verwacht dat deze grote aantallen bezoekers die afkomen op de entertainment en de horeca vaak in groepen naar buiten zullen komen en dan voor overlast en onveiligheid zullen zorgen, zoals geluidsoverlast en vernielingen.

Mevrouw **Nuijens** (Vrienden van het Amstelpark) zegt dat het Amstelpark als het Beatrixpark familieparken zijn. Zij denkt dat een Erotisch Centrum, waar dan ook, geen oplossing is voor een probleem in het midden van de stad. Er is geen gedegen onderzoek uitgevoerd. Zij denkt zelfs dat er geen goede probleemstelling is geformuleerd. De ene locatie nabij de RAI is een beetje een schimmige plek nabij een tunnel. De andere locatie staat aan het begin van de Amstelscheg. Er zijn op dit moment verschillende plannen die betrekking hebben op dit gebied. Er zijn daarnaast allerlei Masterplannen in de maak. Al deze plannen komen niet samen. Op dit moment wordt in beide parken al overlast ervaren. Er is sprake van geweld, van vandalisme en van rondhangende alcoholisten. Park conciërges, vrijwilligers en de mensen van Groen en Schoon proberen beide parken netjes te houden. Daarnaast is er sprake van provinciale ontwikkelingen, zoals de verbreding van de Ring. Hierdoor zal een stuk van het Amstelpark verloren gaan. Aan de andere kant is vanuit de provincie €1,9 miljoen beschikbaar gesteld ter ondersteuning van de Amstelscheg, voor onder andere natuurbehoud en toegankelijkheid. Daarnaast is er sprake van stedelijke ontwikkelingen. Zo is een monumentale status toegekend aan delen van het Beatrixpark en het Amstelpark. In de omgevingsvisie wordt het belang van beide parken genoemd. De gemeente voert overleg met de RAI over de drukte in dit gebied. Er zijn plannen om 150 parkeerplekken naast het Amstelpark weg te halen om daar meer groen te creëren. Dit betreft een parkeerterrein dat de RAI gebruikt bij grote evenementen. Er lijkt tussen verschillende afdelingen in de stad onvoldoende te worden gecommuniceerd. Zij vraagt zich af hoe de huidige status samen met de plannen die klaar staan, kunnen worden gecombineerd met de plannen voor een Erotisch Centrum die grote aantallen bezoekers zal trekken. Het komt boven op de problemen die er nu al zijn. Zij begrijpt dat er een probleem is en dat het college onder tijdsdruk staat. Er is vervolgens na enig overleg een plan bedacht, maar dat blijkt toch niet zo goed uit te pakken. Zij zegt dat het in dat geval het beste is om het plan weg te gooien en opnieuw te beginnen. Zij geeft dit als advies mee aan het college.

De heer **Edelenbos** (GroenLinks) verzoekt iedereen om door te blijven praten over oplossingen voor de problemen, waarvoor dit plan als oplossing was bedoeld. Hij hoopt dat voor elke doelstelling die was geformuleerd, alsnog een goede oplossing wordt gevonden.

3. Afronding

De heer **Limburg** (CDA) dankt iedereen voor zijn of haar inbreng. Het standpunt van het CDA was vanaf het begin duidelijk en hij is daarin door alle inbreng alleen maar bevestigd. Het betreft een onzalig plan op een onzalige locatie. Hij vond met name de informatie over de parken en de scholen heel interessant.

De heer **Beving** (50PLUS) dankt voor alle inbreng. Hij mist nog steeds een heel duidelijke probleemstelling. Het plan, het onderzoek naar het plan en de hele procedure vindt hij niet goed. Hij wil graag dat er naar andere mogelijkheden wordt gekeken om het probleem aan te pakken.

Mevrouw **Vijzelman** (BIJ1) zegt dat ook uit deze zitting blijkt dat het Erotisch Centrum er in ieder geval niet moet komen.

De heer **Van Leeuwen** (D66) dankt voor alle input. Hij is verbaasd dat na vier sessies ook tijdens deze hoorzitting toch weer nieuwe punten zijn ingebracht. De stadsdeelcommissie heeft een traject uitgezet om dit proces te doorlopen. Deze hoorzitting was daarin een belangrijk onderdeel. Er moet naar een advies worden toegewerkt en daarvoor zijn deze avonden heel belangrijk.

Mevrouw **Hirsch** (PvdA) dankt iedereen die heeft ingesproken. Zij dankt tevens beide voorzitters en haar collega's. De stadsdeelcommissie heeft heel veel inzicht en nieuwe

informatie gekregen. Duidelijk is dat Amsterdam een probleem heeft op de Wallen. Dat betekent echter niet dat het voorliggende plan de enige oplossing is. Zij is blij dat experts hebben aangegeven dat er kan worden gekeken naar andere oplossingen, die wellicht minder of geen overlast geven, maar wel bijdragen aan het oplossen van het probleem. Mogelijk kan de stadsdeelcommissie met een alternatief voorstel komen dat wel breed wordt gedragen. Het is goed dat er meer inzicht is gekomen in de problemen die moeten worden opgelost en in de huidige problemen in het gebied rond de RAI.

Mevrouw **Van Zanten** (VVD) dankt iedereen voor zijn of haar komst. Zij is blij met de input van de gasten met informatie vanuit allerlei invalshoeken, die de stadsdeelcommissie nog niet eerder heeft gehoord. De VVD is heel erg tegen dit plan. Op basis van alle inbreng kan zij niet tot een ander besluit komen dan tegen dit voorstel te stemmen. Het is niet gelukt om de politie naar deze avond te krijgen. In Noord vond vanavond ook een expertmeeting plaats. Daar was de politie wel aanwezig. De politie heeft daar gezegd dat zij zich zorgen maakt over de veiligheid van sekswerkers en dat zij meer overlast verwacht buiten het Erotisch Centrum dan erbinnen. De politie verwacht dat als dronken bezoekers uit het Erotisch Centrum worden geweerd, straatintimidatie zal toenemen.

De heer **Edelenbos** (GroenLinks) zegt dat het werk van de stadsdeelcommissie valt of staat met de input van de bewoners. Hij waardeert het dan ook enorm dat er elke keer weer zoveel mensen zijn gekomen om hun stem te laten horen. Uit de inbreng van de deskundigen kunnen heel duidelijke conclusies worden getrokken. Hij dankt hen dan ook heel hartelijk voor hun komst.

4. Sluiting

De **voorzitter** dankt alle deskundigen die gehoor hebben gegeven aan de uitnodiging. Zij dankt tevens alle woordvoerders van de fracties en de voorzitter om alles voor te bereiden. Zij bedankt de RAI, het dagelijks bestuur en de ambtelijke ondersteuning die deze bijeenkomst mogelijk hebben gemaakt.

Zij sluit de hoorzitting om 22.20 uur.